

Znotraj in proti

Avtorja *Imperija* v globalizaciji neoliberalizma, ki se je pričela udejanjati po padcu berlinskega zidu, ne vidita zgolj nadaljevanja ali poglobljanja modernih oblik imperializma, temveč nastali globalni red razumeta kot nekaj radikalno novega, tako v artikulaciji konstituirane oblasti kot v načinu upora proti njej. Temeljna značilnost Imperija, po kateri se razlikuje od prejšnjih paradigem, je odsotnost zunanosti, ki jo Hardt in Negri definirata kot dokončno vzpostavitev svetovnega trga in dovršitev procesov realne subsumpcije. Z drugimi besedami, v novi biopolitični paradigmi ni sivih lis na zemljevidu, ki bi obstajale zunaj odnosov kapitalistične dominacije, prav tako pa se je dovršila njena intenzivna ekspanzija, saj so ji podvrženi vsi aspekti družbenega življenja. V tem članku si bomo zastavili vprašanje, kako se odsotnost zunanosti reflektira v avtodefinicijah in strategijah postmodernih multitud, upornih subjektivitet, ki živijo in se borijo znotraj Imperija in proti njemu.

NEOBZIRNA OČARLJIVOST PREKARIATA

Maj 2004, Milano in Barcelona
(Besedilo, ki ga je Global Project
distribuiral na paradi Mayday v Milanu.)

Polna zaposlenost, te žalostne sanje preteklosti, ta neusmiljena obljubljen dežela, se ne bo več vrnila. Enostavno zato, ker je že tu. Celostna in razpršena, kot še nikoli. V življenjih, prisiljenih v blago, ki proizvaja blago, v krčevitem poskusu prodaje samega sebe, v

samoizkoriščanju kot najvišji potrditvi individuuma, v prostovoljnem suženjstvu, v omejeni ustvarjalnosti v službi mašinerije profita, v usmiljenja vredni iluziji meznega dela, ki išče skromno podporo. Prvič v zgodovini se je to zares uresničilo. Zatorej se borimo proti polni zaposlenosti, ki se izraža z izsiljevanjem ne z jamstvom. Ne za delo, ki ga primanjkuje, ampak proti tistemu, ki vdira, ki zajeda, ki izkrivlja življenja vseh. Prekariat in totalnost nista več antitetična termina, razum in svoboda

GLOBALIZACIJA NEOLIBERALIZMA

Pojem globalizacija je verjetno najbolj splošen koncept, s katerim se od začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja naprej označuje procese vse večjega ekonomskega povezovanja in soodvisnosti. Vendar globalizacija pomeni več kot le širitev in intenzifikacijo svetovne trgovine. Hkrati pomeni tudi pootenjenje ekonomske in družbene produkcije v režim, ki ga največkrat označujemo s pojmom neoliberalni. Neoliberalizem bi lahko definirali na več načinov. Še več, verjetno je vprašanje, kaj je neoliberalizem, predvsem pa kakšne so njegove dolgoročne posledice, danes ključno politično vprašanje. Izvrševalci in ideologi neoliberalnih politik nas prepričujejo, da je neoliberalizem ekonomski model, s katerim se povečuje prost pretok kapitala, dobrin, storitev in seveda ljudi, s čimer se izboljšuje standard vseh prebivalcev planeta. Za zagotovitev prostega pretoka se mora zmanjševati oziroma omejevati intervencije kolektivnega kapitalista oziroma države na trgu, kar se udejanja v denacionalizacijskih in privatizacijskih politikah široma po svetu, prostotrgovinskih sporazumih, nastanku nadnacionalnih regulatornih organizacij. Vse dobrine so v imenu učinkovitosti upravljanja z njimi podvržene tržni kapitalistični logiki, vključno z dobrinami, kot so voda, zemlja, veščine in vednost, geni, rastlinske in živalske vrste. Neoliberalizem je implementacija tržne logike v vse sfere življenja, vključno z življenjem samim.

Vendar nas zavest o pojemanju suverenosti nacionalne države ne sme napeljati na misel, da je neoliberalni režim neodvisen od države ali da jo bo postopoma celo ukinitil. Kar je izginilo oziroma izginja, je dimenzija države kot prostora politične mediacije, medtem ko njena represivna dimenzija narašča. Ta se izraža predvsem kot funkcija nadzora, tako notranjega nad prebivalstvom kot zunanjega nad mejami. Nacionalna država v neoliberalnem režimu ostaja ključ-

nista več sinonima, avtonomija in odvisnost pa sta to postala. Ta paradoks se je vzpostavil prek doživetih občil in skupnih izkušenj ter prek železnega zakona izkoriščanja kot imperativa tekmovalnosti. Vse delo je tako ali drugače odvisnost, vsaka odvisnost pa se mora strukturirati v obliki avtonomije singularnih, v parodiji svobode. Noben 18. člen in nobeno predstavništvo ni več dovolj, da nas obrani pred zaslužujočo močjo tega paradoksa. Niti parlamentarne dvorane, niti konfederacije, niti

kabinet ministrstva za delo, niti sistem welfare, uravnotežen v skladu z življenjem družin iz petdesetih let, kaj šele iz tridesetih. Sklicevanje na stare pravice, čeprav neodtuljive, ko so soočene z družbo in njenimi načini proizvodnje in življenja, prinašajo zgolj obet neverjetne vstaje in nemožnost obnove razmer, ki so že davno v zatonu. Nove pravice pa se morajo oblikovati v osrčju konflikta, v zavrnitvi pravil, v masovni dezertaciji iz načinov obstoja in delovanja "človeškega kapitala", z eno besedo, v

ni pogoj njegovega delovanja, saj ima funkcijo regulatorke globalnih tokov delovne sile in mehanizma njenega discipliniranja in kontrole. To nas pripelje do temeljnega paradoksa neoliberalne globalizacije. V tem tako opevanem svetu brez meja, svetovne proizvodnje in trgovine, povezanosti in soodvisnosti, se lahko svobodno giblje zgolj kapital, medtem ko se lahko ljudje gibljejo zgolj kot delovna sila, v funkciji potreb posameznega lokalnega, nacionalnega ali regionalnega trga, nikakor pa ne kot izraz lastnih potreb in želja. Odveč je omeniti, da se zgolj z represivno regulacijo migracij ohranja različnost profitne stopnje, ki je seveda posledica različne cene delovne sile. Svobodne migracije bi izenačile globalne profitne stopnje (kar je seveda ideologija t. i. svobodne trgovine oziroma liberalne ekonomske teorije, po kateri bo svobodna trgovina prinesla blaginjo vsem, vendar pod svobodno trgovino ne razumeva tudi prostega pretoka delovne sile, vsaj ne globalno), to bi pomenilo, da se kapital ne bi več mogel zanašati na geografske razlike, ki mu danes kljub globalizaciji omogočajo boljše pogajalske pozicije nasproti delu. Te se izražajo v dejanskem umiku oziroma z večno možnostjo umika kapitala drugam, kjer ga ne ovirajo zahteve dela ali lokalne regulacije (v odgovornosti do lokalnih skupnosti, lokalnih surovin in lokalnega okolja).

ZUNANJOSTI NI VEČ

Kakor lahko govorimo o globalizaciji neoliberalizma, lahko govorimo tudi o globalizaciji upora proti kapitalističnemu vrednotenju sveta. V zadnjih desetih letih smo priča vse večji širitvi lokalnih in globalnih iniciativ, ki so globalizacijo neoliberalnega modela prepoznale kot globalizacijo revščine in vse večjega krčenja sfere političnega odločanja, torej demokracije. Posamezne iniciative se

politiki gibanj in mogočnem procesu samoorganizacije od spodaj. Pravice dela, državljanske pravice, pravica do življenja, do svobode, politični prostor, javna sfera, so danes spojeni v eno samo in občo dimenzijo. Stara delitev dela na stranke in sindikate, na pogajalce in izpogajane, na svobodo posameznih in "obči interes", na politiko in ekonomijo, je povsem izgubila temelje in razlog za obstoj. Prekariat in kognitivno delo doživljata ta konec na svoji lastni koži. Uveljavljata pa ga kot

začetek: začetek nove politike. V obdobju polne zaposlenosti, v svetu posplošenega umskega dela, je vprašanje dela postalo vprašanje same svobode. Predstavlja dimenzijo, ki ne priznava odrekovanja ali kompromisa z formo oblagovljenega dela, ki je medtem postala forma oblagovljenega življenja v njegovi celosti. Zloglasna "privatna lastnina produkcijskih sredstev" se je v vseh pogledih spremenila v zasebno lastnino nad drugimi življenji. Glede tega se ni veliko pogajati.

združujejo v globalno gibanje, katerega osnovni cilj ni zaustavitev procesov globalizacije, temveč vzpostavitev drugačnega režima globalizacije, ki bi slonel na univerzalizaciji pravic in demokratičnega odločanja o skupnih življenjskih razmerah. Gibanje gibanj, kakor se zaradi izjemne geografske razpršenosti in raznolikosti političnih tradicij in praks avtodefinira ta *metisage* globalnega upora, kot svoj začetek ali vsaj kot svojo inspiracijo navaja vstajo Indijancev mehiškega jugovzhoda, ki so se poimenovali po mehiškem indijanskem revolucionarju iz začetka dvajsetega stoletja, Emilianu Zapati. Da je Mehika 1. januarja 1994 lahko vstopila v Severnoameriško prostotrgovinsko območje (NAFTA), je morala iz ustave črtati (revolucionarni) člen, ki indijanskim staroselcem zagotavlja pravico do skupnostne zemlje, tako imenovanih *ejid*. Zapatistična vstaja je NAFTA prepoznala kot svojo smrtno obsodbo, saj je posegla v samo eksistenco že stoletja zatiranih staroselcev. Na dan vstopa so zapatisti severnoameriški politični in ekonomski vrhuški poslali sporočilo, ki jo je zateklo dobesedno pri odpiranju šampanjcev: "Oprostite, da motimo, a to je revolucija!"

Odprla se je globalna fronta, na kateri ne poteka zgolj bitka dveh konceptov lastništva – zasebnega in skupnostnega, temveč se postavlja vprašanje, do katere meje lahko poteka proces lastninjenja. Indijanci zemlje ne razumejo zgolj v sferi produkcije, temveč jo razumejo predvsem v sferi reprodukcije, reprodukcije celotnega ekonomskega, političnega, religioznega, družbenega, skratka biopolitičnega življenja: "Kaj ima v lasti zemljo? Kako se more prodati? Kako se more kupiti? Sploh nam ne pripada, ker smo mi njeni, njeni otroci smo. Tako je bilo od zmeraj, vedno. Zemlja živi, ko hrani črve. Ima kosti in kri, ima mleko in nas doji, ima lase, travo, slamo, drevesa. Zna roditi krompir, rojeva stvari, rojeva ljudi. Skrbi za nas in mi za njo. Njeni otroci smo. Kako se more

MANIFEST BIO-POP
PRE(KARNEGA) KOG(NITARIJA)
PreKog v tretji osebi
Zgodba socialne in antropološke
mutacije

0.1 Nekoč je obstajala pravljica o zajamčenih in o nezajamčenih, se je spomnite? Morala zgodbe je bila preprosta, dati jamstva tistim, ki jih niso imeli, in normalizirati deviantno obnašanje nezajamčenih: velik Sindikat, velika Stranka, tovarna + proizvodnja + žrtvovanja.

0.2 Kaj se zgodi, ko jezik postane instrument in proizvodnja postane družbena. V osemdesetih in devetdesetih letih se začnemo manj potiti in bolj smo podvrženi stresom: iz besed, kod, znakov, podob se proizvajajo predmeti. Tehnološko-digitalna revolucija naredi za nesmiselnega prezirljiv rek "dejanja, ne besede"!! Kdor govori, proizvaja, kdor proizvaja, čveka. Intelektualna kasta ne obstaja več, obstaja razpršena intelektualnost, ki ima opravka s tistimi "umazanimi" stvarmi, kot so delo + blago + koprodukcija.

prodati? Kako se more kupiti?”¹ Komercializacija skupnostne zemlje ne bi pomenila zgolj izгона indijancev in njihove prisilne polsuženjske zaposlitve v zasebnih nacionalnih in multinacionalnih korporacijah. Pomenila bi tudi dokončno uničenje vsake alternativne politične ali ekonomske organizacije. Pomenila bi ukinitvev dostojanstva in demokratičnega upanja. Od tod izvira zapatistična maksima, ki jo je prevzelo globalno gibanje gibanj: “*Por un mundo donde quepan muchos mundos!*”²

Zapatistično gibanje je bilo prelomno v več pogledih. Prvič v njihovi definiciji odnosa med lokalnim in globalnim. Indijanska ljudstva, “najmanjši med najmanjšimi”, kakor se imenujejo sami, so svojo partikularno situacijo (revščina, umiranje za ozdravljivimi boleznimi, sistematično preganjanje in ubijanje) postavili v globalni kontekst. Cena pridelkov večinoma kmečkega prebivalstva na robu sveta je odvisna od indeksov na newyorški borzi in kupa posrednikov, ki določajo geografijo svetovnega trga. Način lastništva, produkcije in trgovine pa določajo trgovinski sporazumi, katerih izključna logika je ekstrakcija naravnih virov in profita. V neoliberalnem režimu so indijanci vredni manj kot kamenje ob cesti, saj so tako revni, da ne kupujejo in ne prodajajo, zgolj “zasedajo” velike površine zemlje v državi z največ naravnimi viri v Mehiki. Neoliberalno globalizacijo razglasijo za četrto svetovno vojno, vojno za trge, kjer je indijanec v pragozdu podvržen istemu režimu kot delavec v Seattlu, študentka v Evropi ali birokrat v Afriki. Neoliberalizem definirajo kot skupni pogoj vsega človeštva, ki privzema različne oblike na različnih koncih sveta. Po-

¹ Izsek iz govora zapatistične komandatke Esther v mehiškem parlamentu, v času velikega zapatističnega pohoda iz Chipasa v Ciudad de Mexico februarja 2001.

² “Za svet mnogoterih svetov!” Ko so podkomandanta Marcosa, enega izmed najvidnejših zapatističnih govornikov, vprašali, za kaj se zavzemajo in ali nameravajo prevzeti oblast in vreči vlado predsednika Foxa, je ta odgovoril, da se zapatisti zavzemajo za svet, v katerem bo prostor tako za Foxa kot za zapatiste.

0.3 V devetdesetih letih se je začelo govoriti o (a)tipičnih, misleč na množenje novih pogodbenih tipologij: na določen rok, začasen, na poziv, nočna, dnevna, za kakšen mesec, brez počitnic, brez pravic. Nastale so silovito, ne več kot problem “deviantne marginale”, ampak bolj kot apologeti čudovite usode in napredka postindustrijske ekonomije.

Počasi, počasi, pogajanje za pogajanjem, so začele figure “novega” spoznavati brezizhodnost. Fleksibilni oziroma prekariat, mobilni oziroma prekariat, na

rok oziroma prekariat. Občutenje konca, krhkost, cinizem in šibkost, spremljivost, podjetnost in blebetanje postanejo “čustvene situacije” in načini bivanja znotraj in zunaj dela: življenje in proizvodnja sovpadata.

0.4 Uresničeni se antropološka mutacija, katere zaznamujoče prehode še vedno doživljamo. Inteligentni stroji in lingvistični stroji: konec človeka. Informacije, ki proizvajajo blago + blago, ki proizvaja podobe + mnenja, ki organizirajo finance + konsenz, ki

samezne razlike so zgolj razlike v obliki, ne pa v strukturi. Če pa je struktura nove paradigme univerzalna (v pomenu, da je globalna), je boj proti tej paradigmi možen vsepovsod, vsepovsod zadane srce oblasti in vsak posamezen boj za spremembo režima pripomore k skupnemu globalnemu boju.

Zapatisti torej globalizacije ne dojemajo kot nekaj zunanjega, kot specifični režim, vezan na določen teritorij. Ne verjamejo v neko "predneoliberalno" notranjost, ki bi jo želeli ubraniti pred vdorom globalnih tokov. Iz tega izhaja njihova sprememba v paradigmi boja, ki pomeni prehod iz strategije upora, kakršna je bila značilna za večino osvobodilnih gibanj dvajsetega stoletja. Če je neoliberalna globalizacija univerzalna, se je ne da uničiti ali zaustaviti in zgraditi lastne zunanosti, kakor so to poskušala protiimperialistična gibanja s prevzemom državne oblasti. Zato se zapatistični boj ne osredotoča na ohranitev indijanske ali kmečke identitete (prav tako ne nosijo perjanic in lokov), ne pristajajo na logiko *indigenizma*, saj se zavedajo, da je njihova identiteta splet petstoletne *conquiste* in uporov proti njej. Še več, zapatistično gibanje je našlo svoj namočnejši izraz v antiidentitetni politiki. Obraze jim zakrivajo *pasamontanje*³, ki simbolizirajo njihovo nevidnost in enakost: "Smo ljudje brez glasu in brez obrazov. Maske smo si nadeli zato, da bi postali vidni." Zase pravijo, da so "preprosti ljudje, se pravi uporniki, nekonformisti, sanjači."⁴ Zapatisti ne iščejo zunanosti, kjer bi lahko v miru izražali svojo identiteto, temveč iščejo dostojanstvo od znotraj.⁵ To ne pomeni, da zanikajo ali zavračajo svojo specifičnost. Bistveno je, da jih ne definira njihova identiteta, temveč upor.

³ Volneno pokrivalo z odprtino za oči, ki se uporablja v obdobjih nizkih temperatur ali pri potovanjih čez visoke prelaze.

⁴ Komunique podkomandanta Marcosa v La Jornada, 4. avgusta 1999.

⁵ Zapatisti so znani po mešanju nacionalne in revolucionarne zgodovine z indijansko mitologijo in gramatiko kiberprostora.

proizvaja dejavnost + dejavnost, ki
proizvaja družbo. Senzualnost in kode,
tehnika in želja, stroji in strast sobivajo
v mesu multitudine prekariata.

PreKog v prvi osebi (1)

Metroradikalna in evropska
generacija ima 2/3 stvari povedati
propadlemu podjetništvu.

1.1 Smo tisti iz Genove. Iz vašega
pisanja razbirmo, da bi morali izginiti
12. septembra 2001, ampak smo še
vedno tu, več milijonov nas je in se

borimo proti globalni vojni ter sprožamo
pretrse v Evropi, da bi omogočili
odločilne preobrate v vseh liberalnih
in bushističnih vladah, tako kot se je
zgodilo v Španiji in Franciji.

1.2 Smo mladi, torej prekariat, torej
nakurčeni na družbeno puščavo, ki jo
ustvarjate, in na civilni zaton, ki ga
podpirate. Smo nova metroradikalna
organizacija, ki brani življenje pred
profitom, družbo pred vojno, medije
pred monopolom, politiko pred
naciliberalizmom. Smo Mreža, nova

Druga prelomnica je v organizacijskih principih zapatističnega gibanja. Vendar preden lahko dojamemo vsebino tega preskoka, moramo stopiti še korak nazaj. Že hiter pregled polpretekle zgodovine razkriva neko notranjo povezanost med obliko produkcije in obliko boja. Za konec devetnajstega in začetek dvajsetega stoletja, za čas oblikovanja in širjenja fordizma, je bila značilna graditev masovnih delavskih gibanj, ki so se organizirala v centralizirane organizacije v obliki sindikatov in partij. Značilnost te organiziranosti je bila jasna piramidalna hierarhična struktura s široko bazo in ožjim, avantgardnim vodstvom na vrhu konice. Čeprav so gibanja razumela kapitalistično naravo države in njeno vpetost v mednarodne kapitalistične odnose, so svojo strategijo upora gradile na konceptu državne suverenosti oziroma na demokratičnem principu suverenosti, po katerem je demokratična vlada izvoljena zato, da izvrši voljo ljudstva na določenem območju. V skladu s to percepcijo je bila edina možnost radikalne preobrazbe družbe prevzem oblasti. Vsaj v prvi fazi radikalnih družbenih transformacij se naj ne bi problematiziralo oblasti *kot take*, temveč *nosilca* te oblasti, ki je bil kapitalistični razred. Ko bi enkrat gibanja prevzela oblast, bo ta služila njihovemu interesu, torej interesu delavskega razreda. Sicer drži, da so se revolucionarna gibanja zavedala, da nacionalne revolucije ne morejo ogroziti kapitalizma in da je zato potrebna mednarodna revolucija. Obstaja tudi široka paleta gibanj, ki so zavračala etatistično pojmovanje osvoboditve. In vendar sta bila splošna težnja in primarni cilj zmeraj prevzem državne oblasti.⁶ Takšno instrumentalistično pojmovanje je koncept državne oblasti izoliralo od družbenega okolja in jo dojemalo kot nekaj, kar ima vsaj

⁶ Glej na primer Luxemburg (1973, str. 49): "Odkar se je razredni boj prvič pojavil kot bistvena vsebina zgodovine razrednih družb, je bilo zavzetje politične oblasti prvi cilj vseh vstajniških razredov." Prevod prirejen.

agora globalne demokracije. Smo n/Evropejci, nova radikalna identiteta, ki se pojavlja s koncem nacionalne države v Evropi. Smo tisti, ki ustvarjajo, pišejo, mislijo, prakticirajo nove jezike za ljudi in stroje. Smo kognitorji, prekariat vednosti. Smo tisti, ki bogatijo podjetja in finančne družbe. Smo prekariat in smo kognitariat. Smo tisti, ki proizvajajo bogastvo držav v 21. stoletju. Pa vendar nas žalite, izkoriščate, izključujete, zatirate in nam lažete.

1.3 Do podjetnikov tatičev, ki so

neučinkoviti in podkupljeni, čutimo samo odpor: ste patetični v vaših arogantnih liberalističnih razglašanjih, ki zakrivajo propadla podjetja, kjer se vsiljeno prekariatstvo predstavlja kot obstanek na površini, kjer je ukaz najbolj zahrbtnega konformizma edini način nadziranja presežne ustvarjalnosti človeškega kapitala neke generacije, ki jo zapravljate; bedaki, zadovoljni z vašim pokvarjenim razkošjem, ki ga razkazujete kot dedno pravico. Luca Prezzemolo, ti si majhen italijanski menedžer, mi smo

potencialno avtonomijo od notranjih in globalnih kapitalističnih odnosov, kot nekaj, kar bi lahko predstavljalo zunanost.

Z razsrediščenjem proizvodnje in prehodom v postfordizem se je skupaj z novimi oblikami subjektivitet spremenila tudi strategija upora. Medtem ko je masovnim tovarnam fordističnih industrijskih središč ustrezalo oblikovanje centralizirane, masovne "ljudske vojske", so izolirane, kmečke skupnosti oblikovale policentrične, gverilske modele organizacije. Z vpeljavo manjših, mobilnejših in fleksibilnejših produkcijskih oblik se je zgodil tudi premik, ki bi ga lahko poimenovali premik gverilskih oblik bojevanja iz podeželja v mesto. Vendar tu ne gre za goli prenos, temveč hkrati za transformacijo gverilskega bojevanja v novih komunikacijskih in informacijskih mrežah.⁷ Metropolitanska gibanja, aktivna predvsem v zahodni Evropi in ZDA v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, so sicer prevzela bolj razsrediščen gverilski model organizacije, vendar njihovo adaptacijo prehodu v postfordizem nakazuje predvsem cilj njihovega delovanja. Ta se ni več osredotočal na državno oblast ali njene simbole, temveč na samo biopolitično tkivo mesta. Taktika se je iz osredotočenosti na prevzem oblasti usmerila proti oblikovanju kontraoblasti in kreativne konstitucije (v avtonomnih conah, socialnih centrih in četrtih, organizaciji alternativne ekonomije in alternativnih bivanjskih skupnosti, kontrakultur ipd.).

Kako lahko v tej luči razumemo prelomnost organizacije zapatističnega gibanja in ali resnično izraža prehod na teren Imperija? Čeprav so predvsem kmečko gibanje, imajo tudi zapatisti svojo vojsko z lastno (sicer krožno) povelj-

⁷ Tukaj je precej indikativno, da so bile taktike skupin, ki so ohranjale vojaške (nazadnjaške, nedemokratske, centralistične in hierarhične) strukture organizacije in vojaško strategijo boja, kot na primer Rdeče brigade, RAF ali Črni panterji, na prehodu v postfordizem ne samo zastarele, temveč tudi izjemno škodljive. Za veliko kreativnejše in v koraku s časom so se izkazale policentrične in demokratske oblike protikapitalističnih in antiimperialističnih organizacij (npr. celotna paleta gibanj 1968).

velik prekariat n/Evrope. Tvoja sponzorja, Pirelli in Benetton, sta predrzna izterjevalca, katerima smo primorani dajati davek vsakokrat, ko telefoniramo ali se ustavimo na cestninski postaji.

1.4 Kateri vodilni sloj, katera vladajoča rasa?!? Ste darvinistična kasta, sestavljena iz povprečnih bogatašev in tatov, ki niso zmožni tekrovati s Svetom in živijo na plečih kolektivnega bogastva, zgrajenega z denarjem vseh ljudi. Ste dvorjani, ki razpečujejo premožna bogastva, da bi služili tistim ta

hip v vzponu, včeraj Američanom, danes Kitajcem. Ena država davkarjev in stilistov, hostes in nogometašev, prodajalcev in oderuhov, trgovcev in sleparjev. Sposobni samo nepremičninskih špekulacij, goljufij, davčnih utaj, izvoza kapitala. Zmožni le izmakniti sredstva javne blaginje za financiranje vaše strateške nesposobnosti.

1.5 Izgube. Utoplajte državo, samo da ne bi škodovali lastnemu premoženju. Vedno bolj povprašujete po prekariatu, čeprav lahko samo nova in

niško strukturo. Le ta je s t. i. principom *ubogljivega vladanja* sicer podrejena civilnim strukturam in demokratičnemu načinu odločanja vseh skupnosti v uporabi in od začetka vstaje ni izstrelila niti enega naboja.⁸ A vendar se zdi, da to ni dovolj, da bi lahko govorili o spremembi paradigme. Odgovor na to vprašanje bomo morali zopet poiskati v sferi biopolitične produkcije. Zapatisti so s pomočjo medmrežja postali globalno gibanje. Vendar komunikacijskih tehnologij ne uporabljajo zgolj v informacijske, temveč tudi v organizacijske namene. Postale so del same organizacijske strukture, ki z rastočim obsegom postaja vse bolj mrežna in horizontalna. Zapatisti so v svoji Drugi deklaraciji iz Lankondskega gozda pozvali k ustanovitvi “kolektivne mreže vseh naših partikularnih bojov in uporov”.⁹ V nekaj letih po vstaji so se oblikovale široke podporne baze oz. *basas de apoyo* v Chiapasu, ustanovilo se je nacionalno zapatistično gibanje *Frente Zapatista de Liberación Nacional*, FZLN, ki vključuje demokratično civilno družbo Mehike. Kmalu je pojem zapatizem začel vključevati tudi široko, globalno zapatistično mrežo (ki jo zapatisti imenujejo intergalaktična civilna družba).

Tu je treba poudariti, da so posamezni vozli lokalne in globalne podporne mreže avtonomni, vendar njihovo delovanje ni zgolj podporniško, temveč v resnici sooblikujejo zapatizem. Tako kolektivi ali posamezniki iz vsega sveta prihajajo v zapatistične skupnosti, bodisi kot mirovni opazovalci, bodisi kot so-

⁸ Zapatisti svojo Vojsko nacionalne osvoboditve oziroma *Ejército Zapatista de Liberación Nacional*, EZLN, razumejo kot defenzivno, kot vojsko, ki se je “oborožila zato, da bi lahko enkrat za vselej odložila orožje.” Že od samega začetka vstaje je bilo jasno, da zapatistična vojska ni bila ustanovljena za odprt, simetričen vojaški konflikt z mehiško federalno vojsko. To bi v luči premoči državnih represivnih struktur vsekakor pomenilo samomorilsko strategijo. EZLN je imela prej funkcijo samoobrambe lokalnih skupnosti, po drugi strani pa je šele oborožena vstaja prisilila oblast, da prisluhne Indijancem. Če so hoteli govoriti, so se morali upreti.

⁹ Deklaracija na uradni internetni strani EZLN, www.ezln.org/documentos/1994/19940610.es.htm

bolj napredna socialna jamstva, nove in bolj napredne svoboščine iz Evrope ustvarijo celino, ki je zmožna demokracije, in iz Italije napredno kognicijsko državo. Grozi, da bo zaton, ki ga je proizvedlo vaše škandalozno (zlo)upravljanje, izčrpal najbolj šolano, informatizirano in transnacionalizirano generacijo, kar jih Italija pomni, ki že danes proizvaja nove jezike, nove kulture, nove tehnologije, nove pravice za vse. Poleg tega tudi plačuje pokojnine za vse.

1.6 Mi smo postsocialistična generacija, posthladnovojna generacija, generacija konca vertikalnih birokracij in nadzora nad informacijo. Smo evropsko in globalno gibanje, ki pelje naprej demokratično revolucijo, ki je privrela leta oseminšestdeset in ki se bori proti podivjanemu neoliberalizmu, ki je danes na višku. Smo ekoaktivisti in medijski aktivisti, smo svobodomiselne Mreže in metroradikalneži urbanega prostora, smo hekerji krute realnosti. Smo agitatorji prekariata in kognicijski uporniki.

delujoči v različnih projektih v šolstvu, zdravstvu, prehrani, infrastrukturi. Še pomembnejši pa je proces oblikovanja t. i. urbanega zapatizma zunaj Mehike (najbolj znani sta italijanska izkušnja Ya Basta! in gibanje piqueterosov v Argentini), ki ga razumemo predvsem kot delo v lokalnih skupnostih in pomoč pri samoorganizaciji migrantov. Tehnologije in komunikacija torej niso zgolj neko zunanje orodje, neki podaljšek ali proteza, temveč producirajo nove oblike organizacije in s tem nove uporniške subjektivite: "Zapatistični projekt je bistveno zavezan avtonomiji, spoštovanju samoodločbe v smislu izbire smeri razvoja in vzpostavljanju komunikacije kot nekakšnega ogrodja globalne družbe, ki bo slonela na spoštovanju avtonomij. V luči naše trenutne analize so zapatisti zanimivi ravno zaradi združitve družbenega in političnega v ontološko vez, ki proizvaja novo družbeno bit." (Kurnik, 2003a: 100)

ARHITEKT IN ORAKELJ

Na prelomu tisočletja se torej postavlja vprašanje možnosti upora v vseobsegajoči oblastni mreži. Kako je mogoče razumeti konstitucijo Imperija in se ji učinkovito upreti? Če se ozremo v eno izmed najmogočnejših oblik sodobne biopolitične produkcije, v svetovno mrežo sprektakelskih podob, katere najsilovitejši izraz je zagotovo filmska industrija, si lahko vprašanje postavimo v izrazih filmske trilogije Matrica (*The Matrix*). Režiserja za prikaz dialektike med uporom in oblastjo uporabita analogijo s stroji, ki ljudi uporabljajo kot svoj vir energije, in uporniki, ki skušajo uničiti matrico, nekakšno *softversko* repliko življenja; s tem stroji zagotavljajo možgansko delovanje človeških baterij (teles), ki jih gojijo na gromozanskih poljih. Strategija upornikov je

Smo nevidni in študentje. Smo anarhosindikalisti in postsocialisti. Smo vsi migranti v iskanju boljšega življenja. V vas, štirikotnih, robustnih stratifikacijskih političnih slojih, premaganih že v 20. stoletju, se ne prepoznavamo. V italijanski levici se ne prepoznavamo.

PreKog v prvi osebi (2)

Metroradikalna in evropska generacija ima 2/3 stvari povedati italijanski arhaični levici.

2.1 21. stoletje pripada nam: naša

generacija je že porušila berlinski zid. Nekega dne bomo porušili tudi Šaronovega. Seveda, če bomo čakali vas, da porušite monopol gospoda B...

Dragi tovariši in nekdanji tovariši, dragi šestdesetletniki, dragi osemindesetdesetletniki, prosimo umaknite se z vašimi neuporabnimi ideološkimi prepričanji, z vašim neprestanim vetom na legitimno skupno delovanje in z vašimi neprestanimi moraliziranj z vrha vaših starih tribun. Glede na to, da vam je pokojnina tako pri srcu, zakaj se čim

odklapljanje človeških teles iz matrice in izgradnja podzemnega mesta Ziona, ki predstavlja "resnični svet", zunanost matrice.

Uporniki za doseg svojega cilja prehajajo iz Ziona v matrico, iz zunanosti v notranost, iz resničnosti v sfero ideologije, spektakla, simulakra. Osvobajanje iz matrice je namreč možno zgolj v matrici, na samem terenu oblasti. Vendar uporniki na poti srečajo Marxa oziroma njegovo ugotovitev, da so vse dosedanje revolucije zgolj izboljšale režim dominacije, namesto da bi ga uničile. Na točki, ko dosežejo tisto, kar imajo za center sistema in kar želijo uničiti, jim ta center v obliki Arhitekta razloži, da matrica nima centra in da nima zunanosti. Zion je konstitutivni element matrice in njenega stremljenja po lastni izpopolnitvi. Če hoče matrica "preživeti", se mora nenehno prilagajati, *reloadati*, znebiti virusov in hroščev. Matrica rabi hekerje, ki odkrivajo nepopolnosti sistema. Problem matrice torej ni obstoj zunanosti, temveč njen *manko*, ki pa ga odpravi s produkcijo zunanosti, s konstituirajočim principom Oraklja. Ko zunanost opravi svojo vlogo, ko okrepi oblastne mehanizme, se ponovno vklopi v sistem ali uniči – in dialektika (v izrazih sinteze) se ponavlja v neskončnost.

Zdi se, da je vprašanje o možnosti prekinitve dialektičnega kroga ključno. Zgodovina osvobodilnih gibanj kaže na srhljivo resničnost temačnega scenarija Matrice in spoznanja Williama Morrisa: "Ljudje se borijo in izgubijo bitko, in stvar, za katero so se borili, se uresniči kljub njihovem porazu, in nato se izkaže, da ni tisto, kar so si zamislili, in drugi ljudje se morajo pod drugim imenom boriti za tisto, kar so mislili."¹⁰ Ali je sploh možna ločitev, nekakšen eksodus, kakršnega megleno nakazuje zadnji del Matrice, ko stroji in uporniki sklenejo mir in princip konstituirajočega Oraklja odtegnejo konstituiranemu Arhitektu? Ali bi to pomenilo konec Arhitekta? Ali je možen permanentni

¹⁰ Citat Morris v Hardt in Negri (2003, str. 4).

prej ne upokojite? Poslušati moramo vaše pridige o nenasilju, ravno vi pa ste upravičevali kriminalna dejanja zgodovinskega komunizma in danes z vašo zmernostjo upravičujete kriminal današnjega neoliberalizma. Ne prosimo vas, da ste zapatisti, ampak imejte vsaj pogum in bodite zapatistični. Imejte pogum voliti levo in odpoklicati okupacijske sile. Levica? Beseda, izumljena med francosko revolucijo, ni bila nikoli uporabljena tako nepremišljeno kot v italijanski politični realnosti.

2.2 Levica ne obstaja. Obstajata dve levici. Desna levica in leva levica. Obe, konec koncev, delujeta skupaj, saj pripadata istemu neoperativnemu siamskemu telesu. Desna levica, ki se v svojem večnem egocentризmu imenuje sredinska levica, ne uspeva biti v središču pozornosti: trudi se, da bi jo opazili. Stoji ob strani "našim fantom v Iraku", in je blizu junakom, ki umirajo kot Italijani, ima besede polne razumevanja za vse, razen za tiste, o katerih pravi, da jih zastopa. Pokleka pred generalno

Orakelj, ali pa ga Arhitekt slej ko prej nujno ukalupi? Gotovo naša postmoderna situacija odpira več vprašanj kot podaja odgovorov. Vendar je nekaj nezpodbitno: upor ni mogoč iz pozicije zunanosti, težiti je treba h konstituciji, ki izhaja od znotraj: "Multituda mora v svoji volji biti-proti in v želji po osvoboditvi skozi Imperij, da bi izstopila na drugi strani." (Hardt in Negri, 2003, str. 183) Mogoče biopolitični teren Imperija odpira možnost izhoda iz večnih sintez in rekuperacij.

GIBANJE GIBANJ

Imperij je torej nekraj izkoriščanja in generacije, ki ne dopušča starega osvobodilnega projekta moderne. V odgovor spremembi dela in sestave proletariata je treba izumiti tudi novi tip upora, ki bo enako globalen in univerzalen kot Imperij. Novi tip upora mora opustiti iskanje zunanosti in potenciale osvoboditve iskati v samem Imperiju, v univerzalnem biti-proti, v dezertaciji in odtegnitvi teles globalni komandi in v konstituirajočemu zemeljskemu romanju tujcev, ki bo zgradilo mesto proti-oblasti in potisnilo onstran Imperij. Ali je gibanje gibanj, katerega vzponu smo priča danes, že znanilec tega eksodusa?

Veliki "*coming out*" v Seattlu 1999¹¹ prav gotovo pomeni prelom v paradigmi upora. Tukaj se je Imperij soočil z globalno mrežo proti neoliberalizmu in

¹¹ V Seattlu je potekal vrh Svetovne trgovinske organizacije, ki pa tako kot podobna srečanja poprej ni vzbujal veliko pozornosti, saj jim niso pripisovali veliko pomena. Vendar je velika konvergenca različnih skupin (kot so sindikati in okoljevarstveniki, anarhisti in cerkvene organizacije, študentje in transgender aktivisti, kmečka gibanja in gibanja za odpis dolgov "globalnega juga" in aktivisti odprte kode itn.) v STO in podobnih institucijah prepoznala resničnega agenta globalnih ekonomskih in političnih procesov. Posamezne skupine so ob robu velikega pohoda blokirale delegate STO in s tem pripomogle k predčasnemu zaprtju pogajanj. Dejstvo, da so se demonstracije proti neoliberalizmu odvile v Seattlu, enem izmed centrov globalne informacijske ekonomije, je nemudoma pritegnilo pozornost svetovne javnosti in sprožilo razpravo o pomenu tovrstnih institucij, njihovi dejanski moči in predvsem o njihovi legitimnosti.

konfederacijo italijanske industrije, ponižno sklonjena pred nogami neoliberalizma se biča zaradi domnevnih preteklih grehov. Prosi, da bi ves svet postal velik trg ali velik zapor, tako da bi njeni podjetniki veliko zaslužili in tako da bi njeni uradniki zaprli lumpe. Predvsem tiste lumpe, ki divje stavkajo, ki škodujejo oboroženi banki, ki se branijo pred italijanskimi karabinjeri. Desna levica ne verjame več, da delo plemeniti človeka. Verjame, da delo človeka izkorišča, ampak to odobrava in spodbuja njego-

vo izkoriščanje. Od Treuja, D'Aleme, od Rutellija do Fassine, desna levica hoče upravljati in vladati uporniškemu prekariatu, ampak tisto, kar ponuja, ženskam, migrantom, mladim, je samo manjšinjstvo, revščina in izključenost v blagi verziji: prekariat naj bo podvržen socialnim amortizacijskim blažilom in katoliškemu prostovoljstvu. Seveda levica varnosti predlaga zapiranje migrantov in opremljanje policajev z dušilci, da ne bodo povzročali hrupa, ko bodo streljali. Podobno glede vojne, vse

za človečnost, ki se zavzema za priznanje podobnosti in spoštovanje razlik (in je v svojem delovanju skuša uveljaviti). Vendar ta mreža nima osrednje oblasti, nekega vseobsegajočega *masterminda*. Gibanje teži k mrežni konvergenci, ki smo jo v kristalizacijski obliki lahko spremljali in sooblikovali v zadnjih letih s t. i. protikapitalističnimi protesti ob robu vrhov in zasedanj imperialne oblasti. Na tem mestu jih ne bomo naštevali,¹² naj samo omenimo, da ni šlo zgolj za *solidarnost* z različnimi življenjskimi realnostmi, ki jih določajo imperialne hierarhije (solidarnost med Severom in Jugom, na primer), temveč za materializacijo *solidarnosti med svetovi*, za ponovno prisvojitve možnosti lastnega odločanja o individualnem in kolektivnem življenju. Gibanje gibanj je mreža raznoterih (včasih tudi nasprotujočih si) izkušenj, vizij in želja, vendar ne stremi k njihovemu poenotenju, temveč oblikuje multitudine konstituirajoče moči. Mnogoterosti gibanja želijo prekiniti naraščajočo odtujitev, v kateri se vse odločitve sprejemajo zunaj njihovega vpliva in v skladu z navidez nespremenljivo in objektivno logiko. Iščejo reappropriacijo moči avtonomne konstitucije, ponovno prilastitev lastnega življenja.

Vendar se koncept odtujitve ne nanaša zgolj na problem reprezentacije, temveč predvsem na prehod k postfordističnemu načinu proizvodnje, kjer je vse podvrženo kapitalističnemu vrednotenju; izkoriščano in produktivno ni zgolj delo v tovarni ali človek v delovnem času, temveč celotni čas življenja, vsi družbeni odnosi, celotna vednost, sposobnost mišljenja, komunikacije in kooperacije. Kapitalski odnosi se vse bolj vzpostavljajo skozi naša telesa in pro-

¹² Izkušnjo gibanj iz Evrope so najbolj zaznamovali protesti proti STO in Mednarodnemu denarnemu skladu (MDS) leta 2000 v Pragi, proti G8 v Genovi leta 2001, prehod iz protestniškega značaja gibanja v konstituirajočo alternativo v obliki Evropskih socialnih forumov v Firencah (2002) in Parizu (2003), nastanek protivojnega gibanja in njegova kulminacija v Svetovnem pohodu za mir 15. februarja 2003, migrantska gibanja ter kampanje za svobodo gibanja in pravico do bivanja.

se lahko naredi, ampak s slogom. Dovolj je, da Angloitaloameričani v Iraku pobarvajo čelade v modro. Za desne levičarje je gorje fleksibilnost imenovati prekariat in okupacijsko vojno imenujejo humanitarna intervencija.

Leva levica pa pravi, da je trdna in drzna. Razen v volilnem času ima vedno zaprto pest. Leva levica bije svojo bitko, da poudari, da "obstajata samo dve levici" in vse, kar se giblje, gre bodisi z desno levico ali z njo. Leva levica ima recept za boj proti vojni: dvigniti roke in

kričati "neeeenaasiiljeeeeee". To je čarobni krik, ki ustavlja tanke in bombnike. Za levo levico se na manifestacije ne pride s čelado: to ima že policija. Leva levica se je zdaj srečala z mnogimi evropskimi levimi levicami, vse z zelo zaprto pestjo, vse dokler ni treba odpreti ministrske denarnice. Njene sanje so zgraditi eno veliko zelo levo levico. Leva levica ne bo zahtevala dohodka za prekariat, ampak delo za vse življenje, za nacionalno državo vso rdečo in disciplinirano. Leva levica

dukcijska sredstva niso več zunanji instrumenti, temveč telo samo. V nematerialni produkciji je človek hkrati lastnik produkcijskih sredstev, delovna sila in produkt. Biopolitično produkcijo bi lahko razumeli kot teren absolutne alienacije, ko izgine še zadnja zunanost, zunanost telesa in duha. Če v imperialni, biopolitični produkciji zunanost ne obstaja več, to seveda ne pomeni, da ni več izkoriščanja. Ravno nasprotno: informatizacija in razsredičenje proizvodnje sta povzročili kolonizacijo tistega, kar je Marx razumel kot zunanost, ter izkoriščanju podvrgli vse sfere družbenega življenja. Zaradi tega se je razširila tudi sama sestava oziroma kategorija proletariata, ki jo avtorja *Imperija* razume meta kot "široko kategorijo, ki vključuje vse tiste, katerih delo posredno ali neposredno izkoriščajo ter podjarmljajo kapitalistične norme produkcije in reprodukcije" (Hardt in Negri, 2003: 55). Po eni strani so kapitalistični odnosi preželi vse družbene odnose, saj nematerialna delovna sila – ki ni uničila klasičnega proletariata, temveč je zgolj zasedla njegovo osrednjo vlogo v produkciji – proizvaja vedno in vsepovsod, njena aktivnost ni omejena na delovno mesto ali z delovnim časom. Hkrati pa družbeni odnosi prežemajo produkcijo in so ji popolnoma notranji. Življenje je postalo produkcija in produkcija je postalo življenje. Proizvaja in izkorišča se neprestano in vsepovsod, zato se produkcija in izkoriščanje ne moreta kvantificirati ali locirati, sta onstran mere in onstran točno določenega kraja.

Biopolitična produkcija z osrednostjo vednosti in komunikacije predstavlja uresničitev težnje kapitalizma, kakršno je v *Fragmentu o strojih* opisal Marx: "Razvoj fiksnega kapitala nakazuje, na kateri stopnji je obče družbeno znanje, knowledge, postalo neposredna produktivna sila"¹³ (Marx, 1985: 506–507, pouda-

¹³ Tukaj gre za navidezen paradoks. Marx po eni strani trdi, da sta produkcija in reprodukcija ločeni, po drugi strani pa naj bi sfera reprodukcije v vednosti oz. generalnega intelekta postajala ključni faktor proizvodnje.

pravi, da je bil Sv. Prekarij (San Precario) sin Sv. Ivana (San Giovanni). V resnici je Sv. Prekarij sirota.

2.3 Sv. Prekarij ni Sv. Ivan. V Italiji so se v zadnjih šestih mesecih v krajih dela pokazali prvi znaki poraza zmernega sindikalizma. Priznajmo, da se raziskovalci Istat, raziskovalci in študentje univerz samopredstavljajo, da je sam Fiom, kot na primer v Melfiju, s prakso mladih kovinomehanikov zavrnil težnjo zapiranja v kletko pogajanj med socialnimi partnerji.

Sv. Prekarij prosi, da bi sindikat pogajanj izginil.

"Govori, da bi te videl!" Euromayday pomeni vzeti besedo. Šok terapijo za socialistične organizacije! "I would prefer not to!": multituda je v polnem ustvarjalnem zagonu.

PreKog v prvi osebi (3)

Kako tvoriti konstituirajoče gibanje: prvi zapiski

3.1 Nismo marginalni in manjšinski fenomen. Naša misel ni šibka, za nas

rek dodan). Marx seveda govori o znanstveni vednosti, ki se utelesi (ali bolje, postane železo) v avtomatizirani strojni produkciji. A vendar je s konceptom generalnega intelekta označil celoten niz vednosti, ki določajo družbeno proizvodnjo in s tem tudi produkcijo. Marx je torej napovedal tendenčno prvenstvo vednosti, ki pomeni, da delovni čas ni več nič drugega kot "bedna baza": odslej je delavec ob strani procesa proizvodnje, saj vrednost ni več določena z delovnim časom, kakor je to definiral zakon delovne teorije vrednosti (vrednost blaga je določena številom delovnih ur, ki jih uteleša delavec): "Namesto tega stopi v ospredje razdiralno protislovje med produkcijskim procesom, ki je že oprt neposredno in izključno na znanost, in med mersko enoto bogastva, ki še sovпада s količino dela, vsebovano v proizvodih." (Virno, 2003: 87) Danes lahko uresničitev odvečnosti delovnega časa vidimo v t. i. nestalnih oblikah zaposlovanja in fleksibilizaciji delovne sile. A to pa ne pomeni, da se dela manj. Nasprotno, produciramo ves čas, vendar je razlika med delovnim in "prostim časom" zamegljena, saj ju določa ista produktivnost: komunikacija, kooperacija, produkcija družbenih odnosov. Tako danes velik del proizvedene vrednosti izhaja iz dejavnosti, ki so zunanje samemu produkcijskemu procesu, ki so del tako imenovane sfere ne-dela. Tako se danes razlika med delom in ne-delom definira preprosto kot razlika med plačanimi in neplačanimi aktivnostmi, "meja med enim in drugim pa je samovoljna, spremenljiva in podvržena politični odločitvi" (Virno, 2003: 90).

Zato se v času hegemonije nematerialne proizvodnje telo ne sme izpostavljati zgolj kot osrednje produkcijsko sredstvo, temveč tudi kot sredstvo in cilj osvo-

---

Rešitev uganke je definicija generalnega intelekta, ki ga je Marx popolnoma poistovetil s fiksnim kapitalom. Generalni intelekt Marxu predstavlja "mrtvo delo", ki se utelesi v stroju, v produkcijskem sredstvu. V biopolitični produkciji pa vednost predstavlja neposredno živo delo, saj je produkcijsko sredstvo vedno bolj samo telo ter njegova sposobnost komunikacije in kooperacije.

različnost privzame vrednost produktivnosti in moči. Ne zadovoljujemo se z razglašanjem, da vam nismo na razpolago, da smo vas utrujeni poslušati. Nimamo namena sedeti v kotu in si lizati rane. Naš jezik in naša čustva so bila postavljena v delo, ampak istočasno so zmožna proizvajati organizacijo, osvobajati čas, artikulirati upore. V bogastvu sodelovanja mrež, mobilnosti ... tam živimo in tam odločamo. Vsak dan kapital ovrednoti naša "mnenja" in "politiko", zato nas politika z velikim P dolgočasi

in zato ji nimamo namena nič več delegirati. Zato pravimo, da mora Politika nehati določati linijo. Mi smo krepka postmoderna sled. Strankam pravimo, da če hočejo biti koristne, imajo eno možnost: preoblikovati se v servisne strukture. V službi gibanj, drugače so le staro železo.

3.2 Ne stojimo pri miru! Smo neučakani! Delo in komunikacija nas spravita v gibanje, inflacija znakov in besed. Telesa se gibljejo, telesa se vznemirjajo, telesa ukrepajo. Nismo adminis-

boditve. Gibanje gibanj je produkt “vpeljave življenja v zgodovino” (glej Foucault, 1984: 264–265), te velike transformacije, ki jo Foucault umešča v osemnajsto stoletje oziroma v čas vzpona kapitalizma. Je utelešenje osvobodilnih potencialov biopolitične paradigme, te nove ontologije, ki sloni na telesu in njegovem potencialu. Fizičnost gibanja, posamezna telesa v kolektivni komunikaciji in kooperaciji, ne simbolizira zgolj subjektivne prisvojitve telesa, temveč predvsem padec meje med “producirati” in “biti” ter njuno zlitje v enoten mehanizem produkcije subjektivitete: “Materialnost teles, njihova teža, njihova moteča prisotnost, vstopajo na biopolitični oder. Vladavina si je prilastila njihovo površje, vendar danes biopolitična subjektiviteta ponovno odkriva svojo materialnost, svojo globino, svoje meso.” (Cassurino in Martelloni, 2001: 35)

Gibanje gibanj je torej boj proti nevidnosti, proti nevidnosti “ljudi brez”. Vseh brez dokumentov (izbrisanih, “ilegalnih”, tujerodnih), brez ekonomske gotovosti (prekernih delavcev, kmetov brez zemlje, delavcev v globalnih *sweatshopih*), ljudi brez pravic, brez glasu, brez prostora. To mnogoterost nevidnosti je na čudovit način izrazilo gibanje italijanskih socialnih centrov. Ulice so preplavili oblečeni v bele kombinezone, ki je barva duhov, “novega duha, ki straši po Evropi, utelešenje nevidnega dela človeštva brez pravic”. Bela barva kot simbol nevidnosti pa je hkrati seštevek vseh barv in služi kot prisposoba različnosti vseh realnosti v uporabi. Belim kombinezonom je tako na simbolični in praktični ravni uspelo združiti problem reprezentacije s problemom dela. Omenili smo neustreznost navezave vrednosti na delovni čas. Ta kljub naraščanju vloge vednosti in generalnega intelekta v produkciji in kljub njegovi drastični redukciji (število zaposlenih v negotovih in nestalnih oblikah dela je preslo število zaposlenih z rednim dohodkom), še vedno predstavlja temeljno mero vrednosti. Hkrati pa se nanj navezujejo tudi politične pravice. Tukaj mis-

tracija, smo enostavno neadministrabilni. Potrebujemo organizacijo, da ukrepamo. Akcije, ki proizvajajo javno sfero, ki generalizirajo želje, ki širijo nesoglasja v kolektivnih pogodbah. Smo singularni in občini v življenju in v delu, ki ne počne drugega, kot da vrednoti naša življenja. Singularna akcija je to, kar vzpostavlja naš skupni prostor, kot v Franciji, ko smo prekinili informativno oddajo televizijske postaje France 2 ali Avignonski festival. V Franciji smo pisali zapiske in pero nas je poneslo v gibanje.

3.3 V Italiji je 7 milijonov prekarij, v Evropi je 30 milijonov delavcev z delnim delovnim časom, ampak še vedno nas ne želite poslušati. Za prvi maj se bomo oglasili. In to bo oglušujoč krik svobode.

Singularno-skupni PreKog
O vedeti živeti: kako zmešati sledi
Bio-Pop v sodoživljanju

Prekariat ali kognitor se ne zadovolji s tem, da ima prav, ampak hoče dobro živeti.

limo predvsem na povezovanje svobode gibanja in pogojevanje pridobitve dovoljenja za bivanje z (redno) zaposlitvijo. Izhajajoč iz boja zapatistov, belih kombinezonov, samoorganiziranih migrantskih skupin, številnih drugih lokalnih, regionalnih in globalnih iniciativ, so se izoblikovala tri temeljna področja delovanja in zahtev, ki pa so medsebojno povezana: socialne in politične pravice ter telo kot njihov subjekt.

V boju Intermitentov spektakla¹⁴ iz Francije in Mreže družbenega prekariata¹⁵ iz Italije lahko vidimo nastavke za realizacijo državljskega dohodka v obliki zahteve po flexsecurity, neke vrste gotovosti dohodka v času nezaposlenosti. Tukaj ne gre za zahtevo po vrnitvi v stabilne oblike zaposlovanja, štirideseturni teden in zaposlitev za življenje. Prej gre za zahtevo po priznanju novih oblik dela (nematerialnost, kooperacija) in novih režimov dela (avtorsko, pogodbeno delo) in s tem za razširitev socialnih pravic na nestalno zaposlene. Prav tako so Intermitenti spektakla razredni boj predstavili iz tovarne v sfero podob, v spektakel, v proizvodnjo simbolov in subjektivitet, kjer generalni intelekt ni fiksni kapital, temveč je živo, dionizično delo. Delavec v spektaklu tako ruši strategije upora, ki temeljijo na delovni teoriji vrednosti, saj "proizvajalec spektakla (v bistvu gre za performativno delo, torej za delovanje, pri katerem proces dela ni ločen od proizvoda) prodaja sebe, svojo sposobnost komuniciranja, svojo afektivnost, ki ju gradi štiriindvajset ur na dan, vse svoje življenje. Kako lahko potem dela (se izmenja s kapitalom) samo takrat, ko ima pogodbo?" (Kurnik,

¹⁴ Beseda intermitenti izhaja iz francoskega intermitent, ki pomeni začasno prekinjen, nastopajoč v presledkih, nestalen. Intermitenti spektakla so torej delavci v gledališki, filmski, televizijski in festivalski industriji, ki pa nimajo stalne zaposlitve. Svoj boj so začeli pred dvema letoma, ko se je francoska vlada odločila ukiniti denarna nadomestila za obdobje, ko niso dobivali dohodka.

¹⁵ Izraz prekeren izhaja iz francoske besede précaire, ki figurativno pomeni negotov, dvomljiv, tvegan, dovoljen do preklica. Širše se nanaša na vse oblike nestalne zaposlitve. Gre seveda za analogijo s terminom proletariat, ki pa nakazuje spremembo v režimu dela.

Hočemo biti srečni!

Ne da se živeti v negotovosti, ampak tudi za nedoločen čas ne.

Hočemo nove pravice! Hočemo dohodek!

Za prekariat je nevzdržno namenjati 80 % dohodka za najemnino.

Zasedajmo! Skvotajmo! Osvobajajmo!

Glede na to, da so se njihove realne plače zmanjšale za 20 do 30 %, bi PreKog želel nakupovati z manj evri.

Samozreducirajmo ceno nakupa v

komercialnih centrih in hipermarketih.

PreKogi se zaradi dela nikoli ne nehajo gibati po metropolah.

Brezplačen dostop do kolektivne mobilnosti!

PreKogi vedo več: osvobajajo informacijo, proizvajajo vednost.

Širimo znanja, samoupravljajmo raziskave!

Informacija in vednost morata biti zmožni univerzalne reprodukcije, izmenjave, souporabe: softver napreduje, če je svoboden in odprt za umsko delo

2003b :21) Intermitenti torej nakazujejo možnost premika razrednega boja zunaj meznega režima na biopolitični teren družbene produkcije in reprodukcije.

Seveda je vprašanje dohodka vezano na vzpostavitev globalnega državljanstva, ki zahteva priznanje univerzalnih socialnih in političnih pravic, ne glede na nacionalno pripadnost. Argumentacija globalnega državljanstva izhaja iz že obstoječe realnosti globalnih tokov. Globalno državljanstvo je vizija politične reprezentacije, ki bi edina ustrezala globalizirani produkciji. Gre za razširitev avtonomije cirkulacije kapitala, dobrin in storitev tudi na svobodo gibanja ljudi. Je anticipacija družbe, kjer cirkulacije in menjave ne določa kapital, temveč potrebe in želje ljudi samih. Projekt različnih migrantskih gibanj (kot so *Sans Papiers* v Franciji, *Kein Mensch ist illegal* v Nemčiji in Veliki Britaniji, evropski *NoBorder Network*, sindikati migrantskega dela v Kaliforniji ali New Yorku, različna antirasistična gibanja itn., če jih naštejemo le peščico) je najprej demistifikacija diskurzov, ki migracije predstavljajo kot negativni pojav (v smislu: tuji nič ne delajo in kradejo naša delovna mesta). Migranti imajo v populističnem imaginariju, kjer se bogastvo dojema kot končana enota, ne kot produkt izmenjave in kooperacije, status neljudi, parazitov in izkoriščevalcev. Suženjska delovna razmerja, v katera je prisiljenih večina migrantov, se v tej logični shemi predstavljajo kot milost, ne kot dominacija.¹⁶

Taki režimi so za kapitalistično reprodukcijo konstitutivni iz dveh razlogov: visoka ekstrakcija profitov brez družbene odgovornosti ter mehanizem zmanjševanja pravic delavcev na splošno. V režimu globalizirane prekernosti smo vsi pod pritiskom zamenjave za cenejše, produktivnejše in ubogljivejše delavce. Zato osvoboditev migracij ni zgolj družbeni boj, prav tako se ne da reducirati

¹⁶ Četudi večina držav G7 in članic EU priznava, da nacionalne ekonomije ne bi mogle "preživeti" brez migrantske – beri poceni in brezpravne – delovne sile.

vseh. PreKogi kolektivno ustvarjajo, zato zavračajo plačevanje kulture, tehnologije, informacij.

Open Source, P2P, mp3, Divx:
kopiramo, snemamo in svobodno širimo,
podajamo iz roke v roko, iz glave v glavo!

Komunikacija od maloštevilnih k
mногоštevilnim ima štete dneve:
Murdoch in Gates bosta izgubila nadzor nad umi.

Ustvarjamo medije! Množimo mreže!
Predvajamo televizijo!

PreKogi proizvajajo izhajajoč iz heteronomnih načinov življenja v metropolah. Ni več sinhroničnih mest-tovarn niti štirje zidovi socialnih centrov niso več dovolj, da bi zadržali čustva in nomadskost. Globalni prostor tokov blaga, denarja, informacij, želja je prostor metropolitanske stavke, je prostor stavke prekariata.

Ponovno zavzemimo mesto!
Ponovno zavzemimo Evropo!

Prevedel Tomi Bartole

na boj migrantov. Nadzor nad telesi je ključni mehanizem kapitalistične reprodukcije, zato mora projekt univerzalne emancipacije osvoboditi svoja telesa v konstituirajoči eksodus. Gibanje gibanj, ki je ozavestilo *skupno*, tako v smislu dominaciji kot upor, je že na poti.

LITERATURA

- Cassurino, Chiara in Martelloni, Federico (2001): *Die Tute Bianche*. V: Kapitalismus und Protest. D. Azzelini, B. Kanzleiter (ur.). Berlin: Bildungswerk Berlin der Heinrich-Böll Stiftung.
- Foucault, Michel (1984): *Right of Death and Power over Life*. V: The Foucault Reader. P. Rabinov (ur.). New York: Pantheon Books.
- Hardt, Michael in Negri, Antonio (2003): *Imperij*. Ljubljana: Študentska založba.
- Kurnik, Andrej (2003a): *Biopolitika – Novi družbeni boji na horizontu*. Ljubljana: doktorska disertacija.
- Kurnik, Andrej (2003b): *Drugačen spektakel je mogoč*. V: Agregat, letnik 1, številka 2. Ljubljana: samozaložba.
- Luxemburg, Rosa (1973): *Reform or Revolution*. New York: Pathfinder.
- Marx, Karl (1985): *Kritika politične ekonomije 1857/58* ("Grundrisse"). V: Marx, Engels: Temeljna izdaja, 8. zvezek. Rado Riha (ur.). Ljubljana: Delavska enotnost (Institut za marksistične študije Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU).
- Virno, Paolo (2003): *Slovnica množstva: k analizi oblik sodobnega življenja*. Ljubljana: Krt.